

การฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชาย : กรณีศึกษาเรือนจำกลางปัตตานี หมู่ที่ 8 ตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี¹

ศักดินา แก่นแก้ว²

ผศ.ดร.มุฮัมหมัดอิลยาส ญาบรัง³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ต้องขังต่อการดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี 2) เพื่อศึกษาความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี 3) เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการเก็บข้อมูล 2 ลักษณะ คือการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) คือกลุ่มผู้ต้องขังชายประจำฝ่ายฝึกวิชาชีพ จำนวน 20 คน แยกเป็น กลุ่มกองงานช่างไม้ จำนวน 5 คน กลุ่มกองงานโลหะ จำนวน 5 คน กลุ่มกองงานจักสาน จำนวน 5 คน และกลุ่มกองงานกองอวน จำนวน 5 คน โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – Structure Interview) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interviews)

ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติและความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ ของผู้ต้องขังชายที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในเรือนจำกลางปัตตานี พอจะสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มผู้ต้องขังชายที่เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่ มีความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพ 3 อันดับแรก คือ 1) ช่างไม้เฟอร์นิเจอร์ 2) เกษตรกรรม 3) จักสาน (หวาย)
2. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังของเรือนจำกลางปัตตานี คือมีหลักสูตร/สาขาให้เลือกน้อย ไม่ตรงกับความต้องการของผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่/วิทยากรมีน้อยและขาดการเอาใจใส่ สถานที่ฝึกอบรมคับแคบไม่เหมาะสม และระยะเวลาในการฝึกอบรมไม่แน่นอนชัดเจน
3. แนวทางแก้ไขการฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง คือการเพิ่มหลักสูตร/สาขาวิชาชีพให้มีตัวเลือกมากขึ้น ควรจัดฝึกอบรมวิชาชีพที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียน หรือผู้สนใจเป็นหลัก หรือกำหนดให้ “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้” และควรเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่/วิทยากร ในการฝึกอบรมให้มากขึ้นด้วย

คำสำคัญ : ทัศนคติและความต้องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชาย

¹ บทความเรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายในเรือนจำกลางปัตตานี” ซึ่งได้ผ่านการสอบเรียบร้อยแล้ว โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผศ.ดร.มุฮัมหมัดอิลยาส ญาบรัง

² นักศึกษาปริญญาโท โครงการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เรือนจำกลางปัตตานี ตั้งอยู่เลขที่ 102 หมู่ที่ 8 ถนนเกษมสำราญ ตำบล บานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี มีผู้ต้องขังทั้งสิ้น จำนวน 2,206 คน แยกเป็น ผู้ต้องขังชาย 1,996 คน ผู้ต้องขังหญิง 75 คน ผู้ต้องกักขังชาย 95 คน ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ชาย 39 คน ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หญิง 1 คน (ข้อมูล 18 มีนาคม 2561)

ภารกิจหน้าที่ของเรือนจำและทัณฑสถานนั้น มุ่งเน้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในระหว่างที่ถูกควบคุมเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีหลักปฏิบัติสำคัญอยู่ 2 ประการด้วย คือการควบคุมดูแลผู้ต้องขังให้อยู่ในระเบียบวินัย เกิดความสงบ เรียบร้อย และการแก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี ไม่หันไปกระทำผิดซ้ำอีกหลังได้รับการปลดปล่อย นอกจากนี้ การบริหารงานเรือนจำ ยังต้องดำเนินการอีกหลายๆ ด้านด้วยกัน เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับคน ทั้งผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ ฉะนั้น ผู้บริหารงานเรือนจำที่ดี ควรจะมีความรอบรู้และความสามารถ ทั้งเรื่องการบริหารงาน และการบริหารคน เพื่อที่จะทำให้กิจการของเรือนจำนั้น ดำเนินการไปได้ด้วยดี และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ผู้ศึกษาวิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะผู้ต้องขังเด็ดขาดชายในเรือนจำกลางปัตตานี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ภายนอก ซึ่งผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพมาแล้ว สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพสุจริตเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ แม้จะไม่สามารถลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำลงได้มากนัก เนื่องจากผู้ต้องขัง คดียาเสพติดส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มที่มักกลับมากระทำผิดซ้ำอีก อาจเป็นเพราะทัศนคติของสังคมในปัจจุบัน ที่มองด้านวัตถุและตัวเงินเป็นสำคัญ จึงทำให้คนกลุ่มนี้กลับมาค้ายาเสพติดอีก เนื่องจากไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยและมีรายได้เป็นกอบเป็นกำ จึงละเลยวิชาชีพที่เคยฝึกอบรมมาเพื่อประกอบอาชีพที่สุจริตเสียภายหลังพ้นโทษ แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ต้องขังคดีอื่นๆ เมื่อได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพไปแล้ว มักจะนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพสุจริต เพื่อเลี้ยงตัวเองและครอบครัวเป็นจำนวนมาก จึงเป็นการช่วยลดปัญหาสังคมได้ระดับหนึ่ง เช่น ปัญหาการว่างงาน และช่วยลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังบางกลุ่มลงได้ จึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ต้องขังเองและประเทศชาติบ้านเมือง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทัศนะของผู้ต้องขังต่อการดำเนินงานด้านการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี
2. เพื่อศึกษาความต้องการด้านการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี
3. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา คือ พื้นที่เรือนจำกลางปัตตานี เลขที่ 102 หมู่ที่ 8 ถนนเกษมสำราญ ตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาวิจัย สามารถตอบปัญหาการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้ศึกษาวิจัยจึงกำหนดให้กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ต้องขังชายที่เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง แบบจำเพาะเจาะจง (Purposive or Judgmental Sampling) ใช้การสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจาก “ผู้ให้ข้อมูลหลัก” (Key Informants) คือ ผู้ต้องขังเด็ดขาดชายที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพในเรือนจำกลางปัตตานี จำนวน 20 คน
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาประเด็นเกี่ยวกับทัศนะของผู้ต้องขังต่อการดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และมุ่งศึกษาถึงความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายในเรือนจำกลางปัตตานี และศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังชายขณะต้องโทษในเรือนจำกลางปัตตานี โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลภาคสนาม ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ได้ทราบถึงทัศนะของผู้ต้องขังต่อการดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี
2. ได้ทราบถึงความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี
3. ได้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการฝึกอาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี
4. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับเรือนจำกลางปัตตานี ในการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง
5. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการฝึกวิชาชีพในเรือนจำกลางปัตตานี ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขัง
6. เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ด้านการฝึกอบรมวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังของเรือนจำ/ทัณฑสถาน

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎี แนวคิด และการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้มุ่งศึกษาถึงการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังชายในเรือนจำกลางปัตตานี โดยผู้ศึกษา ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบคิดในการ

ปัญหาใหญ่อย่างหนึ่งของสังคมไทย คือคนจำนวนมากที่พ้นจากการรับโทษทัณฑ์ จากการเป็นผู้ต้องขัง แล้วกลับปรากฏว่าไม่มีอาชีพรองรับ ไม่มีผู้ใดให้โอกาสในการทำงาน เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วสุดท้ายคนกลุ่มนี้ก็ต้องหวนกลับไปทำความผิดซ้ำอีก เพราะไร้ซึ่งทางเลือกและไร้ผู้ให้โอกาส

กรมราชทัณฑ์เองได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวนี้ จึงหาแนวทางแก้ไขโดยการเตรียมความพร้อมด้านการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษไป โดยเริ่มจากเมื่อผู้ต้องขังเข้าไปอยู่ในเรือนจำ จะได้รับการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำ เมื่อมีการตัดสินใจให้รับเป็นนักโทษเด็ดขาด แล้วก็นำไปสู่คณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ว่าผู้ต้องขังแต่ละรายสมควรที่จะได้รับการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมโดยวิธีใด ซึ่งจะดูจากพฤติการณ์การกระทำผิด ภูมิหลัง สภาพสังคม ความถนัด ความสามารถพิเศษ หรือบุคลิกลักษณะของผู้ต้องขัง เพื่อจัดให้ผู้ต้องขังไปสู่กระบวนการการพัฒนา เพื่อให้เกิดความเหมาะสมเฉพาะเป็นรายไป

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์

ทฤษฎีลำดับความต้องการ (Hierarchy of Needs Theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดย อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยแบรนดีส์ เป็นทฤษฎีที่รู้จักกันมากที่สุดทฤษฎีหนึ่ง ซึ่งระบุว่าบุคคลมีความต้องการเรียงลำดับจากระดับพื้นฐานที่สุดไปยังระดับสูงสุด กรอบความคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้มีสามประการ คือ

1) บุคคลเป็นสิ่งที่มีความต้องการ ความต้องการมีอิทธิพลหรือเป็นเหตุจูงใจต่อพฤติกรรม ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการสนองตอบเท่านั้นที่เป็นเหตุจูงใจ ส่วนความต้องการที่ได้รับการสนองตอบแล้วจะไม่เป็นเหตุจูงใจอีกต่อไป

2) ความต้องการของบุคคลเป็นลำดับขั้นเรียงตามความสำคัญจากความต้องการพื้นฐาน ไปจนถึงความต้องการที่ซับซ้อน

3) เมื่อความต้องการลำดับต่ำได้รับการสนองตอบอย่างดีแล้ว บุคคลจะก้าวไปสู่ความต้องการลำดับที่สูงขึ้นต่อไป

การนำทฤษฎีความต้องการของมนุษย์มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานราชทัณฑ์ สืบเนื่องจากสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อให้ประเทศเจริญก้าวหน้าหรือมุ่งสู่ความทันสมัย (Modernization) ส่งผลให้สังคมมีการพัฒนาที่ไม่สมดุล คือระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง เจริญเติบโตขึ้น แต่ระบบสังคมเสื่อมทรามลง เช่น จิตใจของมนุษย์ที่ไม่ได้พัฒนาขึ้นเลย วัฒนธรรมของสังคมเสื่อมลง ส่งผลให้เกิดผู้กระทำผิด ที่กระทำลงไปเพราะขาดศีลธรรมหรือระบบสังคมบีบบังคับให้ต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอด โดยเบียดเบียนและสร้างความเดือดร้อนต่อคนอื่นๆ ในสังคม ส่งผลให้มีผู้กระทำผิดเกิดขึ้นในสังคมจำนวนมากและเพิ่มขึ้นทุกขณะ ยิ่งสังคมพัฒนามากขึ้นเท่าไร จำนวนผู้กระทำผิดก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น จึงถึงเวลาที่ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักและหาทางออกต่อ

ปัญหาเหล่านี้ ในจำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาผู้กระทำผิด ผู้ปฏิบัติงานราชทัณฑ์ จึงเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมแก้ไขปัญหาผู้กระทำผิดด้วย ในการปฏิบัติงานราชทัณฑ์นั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงพฤติกรรมของมนุษย์ และพฤติกรรมมนุษย์มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานอย่างมาก เพราะผู้ปฏิบัติงานราชทัณฑ์ต้องปฏิบัติงานกับมนุษย์ที่มีชีวิต มีความหลากหลายของปัญหา และหลากหลายความต้องการ การเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์จึงเป็นหนทางหนึ่ง ในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ที่ตรงเป้าประสงค์มากที่สุด ดังที่ทราบกันว่า ผู้ปฏิบัติงานราชทัณฑ์มีหน้าที่หลักในการแก้ไขผู้กระทำผิดให้กลับตัวกลับใจเป็นคนดี เมื่อคนเหล่านี้กลับคืนสู่สังคม และสามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติอย่างเช่นคนอื่น ๆ ในสังคม ผู้ปฏิบัติงานจึงต้องใช้ความพยายามและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับผู้กระทำผิด เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ถูกต้อง ตรงตามสภาพของปัญหา

สำหรับการปฏิบัติงานราชทัณฑ์ ผู้ปฏิบัติไม่เพียงแค่ปฏิบัติงานในด้านการควบคุมไม่ให้ผู้กระทำผิดเหล่านี้ออกไปทำร้ายหรือสร้างความหวาดกลัวให้แก่คนในสังคมเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการแก้ไข พัฒนา บำบัดและฟื้นฟูในระหว่างการต้องโทษ เป็นสิ่งที่ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับการแก้ไข เพื่อให้เป็นที่พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจก่อนคืนสู่สังคม สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานราชทัณฑ์ที่พึงกระทำ โดยที่จุดเริ่มต้นของการแก้ไข พัฒนา บำบัด และฟื้นฟูผู้กระทำผิด สิ่งแรกที่ผู้ปฏิบัติงานต้องปูพื้นฐาน คือการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ หากผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์แล้วนั้น ย่อมส่งผลให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์ในที่นี้คือผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นมนุษย์กลุ่มหนึ่งในสังคม ที่มีความต้องการอย่างเช่นมนุษย์คนอื่นๆ ในสังคมเช่นกัน ซึ่งในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้กระทำผิด ผู้ปฏิบัติงานราชทัณฑ์สามารถใช้ A Theory of Motivation เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

แนวคิดทฤษฎีอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา

ทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำความผิด โกลด์ วงศ์สุวรรณ และสถิต วงศ์สุวรรณ (อ้างในจำเนียร ชุณหโสภาค และคณะ, 2551) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการกระทำความผิดที่นักจิตวิทยา นักพันธุศาสตร์และจิตแพทย์ ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำความผิด การศึกษาค้นคว้าของนักสังคมวิทยาที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพล และสิ่งแวดล้อม และได้ร่วมสร้างทฤษฎี ที่จะอธิบายสาเหตุของการกระทำความผิด สรุป ได้ดังนี้

1) ทฤษฎีว่าด้วยอาชญากรที่ถือลักษณะของบุคคลเป็นสาเหตุ ทฤษฎีนี้เห็นว่า ความบกพร่องของบุคคล 2 ประการ เป็นสาเหตุของการกระทำความผิด คือความบกพร่องทางชีวภาพหรือความบกพร่องทางร่างกาย ที่มีส่วนในการกระทำความผิด ซึ่งแนวคิดนี้มีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย และความบกพร่องทางจิต ซึ่งเห็นว่าความขัดแย้งทางจิต ความปรารถนาที่ถูกกดไว้ และมูลเหตุจูงใจอื่นๆ จะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการแสดงออกด้วยการชดเชยหรือทดแทน

2) ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นทฤษฎีที่นักจิตวิเคราะห์ มองว่าการกระทำ ความผิดมักเกิดจากความเป็นอยู่หรือความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ราบรื่น เช่น การที่ตนเองรู้สึกว่ามีหรือได้รับในสิ่งที่ต้องการไม่พอ รู้สึกว่าตนเองไม่มีความสามารถ รู้สึกว่าตนเองไม่อาจสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมได้อย่างราบรื่น ก็จะทำให้เกิดความท้อแท้ ผิดหวังและกระทำผิดได้ เช่น ปัญหาเด็กเกเร

3) ทฤษฎีว่าด้วยกลุ่มสังคมและปัจจัยทางวัฒนธรรม ซึ่งแยกเป็น 3 ทฤษฎี คือ

- ทฤษฎีว่าด้วยการประพุดิผิดที่ได้จากการเรียนรู้ โดยแนวคิดนี้ กลุ่มชัทเทอร์แลนด์ กล่าวว่า อัตราการกระทำผิดมากน้อยเพียงใด เป็นผลมาจากลักษณะการคบค้าสมาคม ระหว่างกลุ่มบุคคลในกลุ่มความประพฤติไม่ว่าดีหรือชั่ว เป็นสิ่งที่เรียนรู้มาแต่เด็กจนตลอดชีวิต

- ทฤษฎีว่าด้วยการขัดแย้งของกลุ่มและอิทธิพลของกลุ่มวัฒนธรรมรอง แนวคิดนี้เชื่อว่าความขัดแย้งเป็นสาเหตุหนึ่งของปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างสมาชิกในสังคม เป็นการแสดงออกถึงความไม่เป็นระเบียบของสังคม ซึ่งอาชญากรเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนขัดแย้งหรือนอกเหนือบรรทัดฐานทางสังคมนั้นๆ

- ทฤษฎีว่าด้วยเศรษฐกิจ ภาวะภูมิศาสตร์ นิเวศสถาน แนวคิดนี้เชื่อดังนี้ ด้านเศรษฐกิจ ความยากจน ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำมีผลต่ออาชญากรรมและทำให้เกิดการกระทำผิด ด้านภาวะภูมิศาสตร์ เชื่อว่าอิทธิพลของลมฟ้าอากาศ ฤดูกาลมีความสัมพันธ์กับการก่ออาชญากรรม ซึ่งมองเตสกีเออ ได้เขียนหนังสือ Spirit of Law อ้างว่า ยิ่งใกล้ขั้วโลกเท่าไร อัตราส่วนคนเมาจะยิ่งมากขึ้น และยิ่งใกล้เส้นศูนย์สูตรเข้าไปเท่าไร อาชญากรและการกระทำผิดอื่นๆ จะมีมากขึ้น ส่วนด้านนิเวศสถาน เช่น นิเวศสถานแบบชุมชนหนาแน่นมักเป็นแหล่งที่ก่ออาชญากรรม

4) ทฤษฎีว่าด้วยจิตวิทยาสังคม ทฤษฎีนี้เป็นการศึกษาการกระทำผิด โดยศึกษาจากบุคลิกภาพ สภาพสังคม การเสียระเบียบของสังคม สังคมขาดระเบียบบรรทัดฐาน การขัดกันของวัฒนธรรม สังคมวุ่นวาย สับสน เสื่อมโทรม ประชาชนไม่รู้อะไรจะยึดแนวปฏิบัติแบบใด ผู้ที่เข้มแข็งกว่าฉลาดกว่า มีพรรคพวกอิทธิพลมากกว่า จึงฉวยโอกาสกระทำผิด ผู้นิสัยไม่ดี มักง่าย ใจชั่ว จึงมักกระทำผิด หยิบฉวย ช่วงชิงของคนอื่นมาเป็นของตน

ทฤษฎีตีตรา เบรทเวท (พรชัย ชันดี และคณะ, 2543) ได้สรุปแนวคิด ทฤษฎีตีตราแนวใหม่ไว้ว่า พฤติกรรมอาชญากรรมของบุคคล อาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยภายนอกหลายประการ หากเมื่อสังคมได้ดำเนินการลงโทษ เท่ากับเป็นการทำให้บุคคลดังกล่าวเกิดความละอาย อันจะส่งผลให้บุคคลได้สร้างความสำนึกในตนเองว่าเป็นอาชญากรรม และจะมีพฤติกรรมดังกล่าวอีก

สาเหตุพฤติกรรมอาชญากรรมตามแนวคิดทฤษฎีตีตรา อธิบายว่ากลไกการควบคุมทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นโดยคนในสังคม หรือเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม จะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมอาชญากรรม ซึ่งเป็นการมองผลเสียของการควบคุมทางสังคมของรัฐ นั่นคือทฤษฎีนี้เห็นว่า

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมอาชญากรรม คือการได้รับอิทธิพลของการลงโทษทางสังคม การลงโทษจะมีผลด้านลบ คือทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความอับอาย และทำให้ผู้นั้นเกิดความคับแค้นใจ หรือคิดว่าตนเป็นบุคคลที่สังคมไม่ปรารถนา จึงไม่ต้องการที่จะให้ความร่วมมือหรือปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม นั่นคือการลงโทษจะทำให้บุคคลกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก โดยไม่สามารถแก้ไขได้

อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติภารกิจของกรมราชทัณฑ์ ในปัจจุบันมี 2 บทบาท คือบทบาทในการควบคุมผู้ต้องขังให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลหรือคำสั่งของผู้มีอำนาจ แต่ในขณะเดียวกัน กรมราชทัณฑ์มีบทบาทในการแก้ไข พัฒนาพฤตินิสัยเพื่อคืนคนดีสู่สังคมด้วย โดยกรมราชทัณฑ์จัดให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาในวิชาสามัญ วิชาชีพ ธรรมศึกษา รวมทั้งได้รับการพัฒนาจิตใจ ได้รับสวัสดิการและนันทนาการ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชาญคณิต ก. สุริยะมณี และคณะ (2530) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและความต้องการของนักโทษที่จะได้รับการปลดปล่อยใน ปี 2530 ผลการศึกษาพบว่า ก่อนปลดปล่อยนักโทษมีความต้องการ 2 ระดับ คือ ระดับปานกลางและระดับต่ำ ระดับปานกลางคือความต้องการตรวจร่างกายจากแพทย์ ต้องการให้เรือนจำเตรียมเรื่องเงินปันผลไว้จ่ายในวันปลดปล่อย และระดับต่ำคือ ต้องการพบญาติ ใกล้ชิด ต้องการคำแนะนำปรึกษาทางด้านจิตใจ และการแนะนำการปรับตัวเข้ากับสังคมก่อนปลดปล่อย สำหรับความต้องการภายหลังการปลดปล่อย พบว่านักโทษเด็ดขาดมีความต้องการเป็น 3 ระดับ คือระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ความต้องการในระดับสูง คือต้องการมีงานทำเป็นหลักแหล่ง ต้องการตรวจร่างกายจากแพทย์ ต้องการใบบริสุทธิ ต้องการการยอมรับและความเข้าใจ อันดีจากญาติพี่น้อง จากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ความต้องการระดับปานกลาง มีอยู่เพียงเรื่องเดียวคือเรื่องที่อยู่อาศัย ความต้องการระดับต่ำ คือเรื่องที่ดินทำกิน เรื่องการศึกษา ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ เรื่องเงินทุนประกอบอาชีพ เรื่องที่พักชั่วคราว เช่น บ้านกึ่งวิถี เป็นต้น

กิตติบัติ ไยพูล (2544) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้พ้นโทษในการเข้าทำงาน ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่ผู้พ้นโทษต้องเผชิญภายหลังพ้นโทษจำคุก คือปัญหาเรื่องการขาดที่พักอาศัย ปัญหาการถูกสังคมตีตรา และปัญหาการขาดการคบหาสมาคม รวมทั้งผู้พ้นโทษยังถูกจำกัดสิทธิในด้านต่างๆ อาทิ สิทธิในการเข้าทำงาน สิทธิในการประกอบอาชีพ และสิทธิทางการศึกษา ซึ่งการจำกัดสิทธิในการทำงานทำให้ผู้พ้นโทษประสบกับความยากลำบากในการเข้าทำงาน เพราะจะถูกกีดกันไม่รับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน ทั้งในหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน สำหรับหน่วยงานราชการได้มีกฎหมายหรือระเบียบที่กำหนดคุณสมบัติ ที่ห้ามผู้พ้นโทษหรือผู้ที่มีประวัติอาชญากรรมไม่ให้ถูกเลือกปฏิบัติสำหรับการจ้างงานหรือรับเข้าทำงาน ซึ่งแม้ว่าตามหลักแห่งสิทธิมนุษยชน และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

ไทย จะมุ่งประสงค์ให้บุคคลทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามกฎหมาย แต่โดยข้อเท็จจริง ผู้พันโทชต้องเผชิญในการเข้าทำงานอันเป็นการขัดต่อหลักการดังกล่าว ผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้พันโทชมีงานทำ คือควรงดเลิกหรือแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบใดๆ ที่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้พันโทชในการเข้าทำงาน ซึ่งจะช่วยให้ผู้พันโทชสามารถกลับคืนเป็นพลเมืองของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

จำนง อินคา (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการกิจกรรมการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานเขต 5 จากการศึกษา พบว่ามีผู้ปฏิบัติงานด้านการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังมีความคิดเห็นว่าการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังเป็นการสนองต่อนโยบายเพื่อใช้ปกครองควบคุมดูแลผู้ต้องขังให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และฝึกฝนนิสัย อดทน รักการทำงานและนำไปประกอบอาชีพหลังพ้นโทษ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ได้รับการฝึกวิชาชีพช่างไม้ ครุภัณฑ์ และช่างแกะสลัก และผู้ต้องขังมีความคิดเห็นว่าการฝึกอาชีพในเรือนจำเพื่อนำไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ

ไพฑูรย์ วิเศษศิริ (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและความต้องการของผู้ต้องขังเรือนจำความมั่นคงสูงสุด โดยศึกษาจากผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวาง จำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการของผู้ต้องขังเรือนจำความมั่นคงสูงสุด คือด้านความคาดหวังในอนาคตมากที่สุด รองลงมา คือปัญหาและความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพ ซึ่งผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีปัญหาและความต้องการในการฝึกวิชาชีพที่สามารถนำไปใช้ภายนอกเรือนจำได้ เมื่อพิจารณาจากความต้องการด้านความคาดหวังในอนาคตแล้ว จะเห็นว่ามีสอดคล้องกับความต้องการให้สังคมยอมรับ และให้โอกาสในการประกอบอาชีพสุจริตหลังพ้นโทษ

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชาย ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางปัตตานี เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interviews) จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 20 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการศึกษา ดังนี้

รูปแบบของการศึกษา ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ต้องขังเด็ดขาดชายเรือนจำกลางปัตตานี เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ต้องขังต่อการดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี เพื่อศึกษาความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 วิธี ดังนี้

1. วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปจากเอกสารทางวิชาการต่างๆ งานวิจัย วารสาร หนังสือ ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และสืบค้น

ข้อมูลจาก Internet เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคู่มือและเอกสารของกรมราชทัณฑ์

2. วิธีวิจัยสนาม (Field ReseParch) เป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อให้สามารถตอบปัญหาการวิจัยให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา คือ เรือนจำกลางปัตตานี เลขที่ 102 หมู่ที่ 8 ถนนเกษมสำราญ ตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี รหัส 94000

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาวิจัย สามารถตอบปัญหาการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ต้องขังเด็ดขาดชายฝ่ายฝึกวิชาชีพ เรือนจำกลางปัตตานี โดยการออกแบบสุ่มตัวอย่างแบบसान (nested sampling desingns) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่อำนวยความสะดวกในการเปรียบเทียบสมาชิกสองหรือมากกว่าสองคนของกลุ่มย่อยเดียวกัน ซึ่งสมาชิกหนึ่งคนหรือมากกว่าของกลุ่มย่อยทำหน้าที่เป็นตัวอย่างย่อย (sub - sample) (เช่น ผู้ให้ข้อมูลหลัก [Key Informants]) ของตัวอย่างทั้งหมด

เพื่อให้การสุ่มตัวอย่าง ก่อให้เกิดข้อมูลที่มีความลึกเพียงพอที่จะทำให้เห็นความชัดเจนของปรากฏการณ์ กรณีศึกษาตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงใช้การสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจาก “ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)” จำนวน 20 คน

เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured Interview or Formal Interview) และศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Unobtrusive Research) ซึ่งกำหนดประเด็นไว้อย่างกว้างๆ เพื่อปรับเปลี่ยนประเด็นได้ง่าย และเกิดความยืดหยุ่นกับผู้ให้สัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็น หรือระบุปัญหาต่างๆ ที่ประสบอยู่อย่างเต็มที่ โดยวางประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบไปด้วย 4 ส่วน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ชื่อ-นามสกุล อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา อาชีพก่อนต้องโทษ โทษฐานความผิด ระยะเวลาต้องโทษ และความสามารถพิเศษ

ตอนที่ 2 ทักษะของผู้ต้องขังต่อการดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี

ตอนที่ 3 ความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี

โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ดังนี้

1) ทำการค้นคว้าทางเอกสาร เพื่อหาแนวทางเบื้องต้น และทำการรวบรวมประมวลแนวทางการวิจัย ตั้งแต่ที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะ

ได้รับ และการศึกษาแนวคิดทฤษฎี ทบถนวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง คำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์

2) กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3) นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ครอบคลุมของเนื้อหา เพื่อให้มีความชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4) นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีลำดับขั้นตอน คือ

1) ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยนำคำสัมภาษณ์หรือบันทึก สัมภาษณ์จากผู้ ถูกสัมภาษณ์ มาเปรียบเทียบแต่ละบุคคล จัดลำดับความสำคัญและคุณลักษณะของข้อมูล

2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่จัดลำดับความสำคัญแล้ว มาเปรียบเทียบกับข้อมูลทาง เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้ทราบถึง ลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันของข้อมูล

3) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจากการศึกษาเอกสารต่างๆ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ร่วมกันอย่างเป็นระบบ และนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน แสดงความสำคัญของข้อมูลได้ ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงาน

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา จะเป็นข้อมูลที่มีใช้ตัวเลข แต่จะประกอบด้วยพรรณนาที่มี รายละเอียดและลึก มีการอ้างอิงโดยตรงเกี่ยวกับที่มาของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการ ค้นคว้า หรือข้อมูลทางเอกสาร ดังนั้นข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบประเด็นสัมภาษณ์ และข้อมูล เอกสารต่างๆ จะถูกนำมาวิเคราะห์และประมวลผล โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่างๆ ตาม ข้อเท็จจริง ทั้งในเชิงเหตุและผล ซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในรูปเชิงพรรณนา นำไปสู่คำตอบใน การศึกษาและสรุปตีความตามหลักวิชาการ เพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพ ในด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี และใช้วิธีการเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามประเด็นของเรื่องการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำ กลางปัตตานี เพื่อนำไปวิเคราะห์ผลการศึกษา หาข้อสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะต่อไป

การวิเคราะห์ผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอโดยการบรรยายถึงทัศนะของผู้ต้องขังต่อการดำเนินงาน ด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง ความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง และปัญหาและ ข้อเสนอแนะในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายในเรือนจำกลางปัตตานี โดยเนื้อหาที่นำเสนอนี้ เป็นการบรรยายเนื้อหาเรียงตามลำดับข้อความในการสัมภาษณ์ ตามด้วยการตอบคำถามตามประเด็น วัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 20 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบसान

(nested sampling designs) เพื่อก่อให้เกิดข้อมูลที่มีความลึกเพียงพอ ทำให้เห็นความชัดเจนของปรากฏการณ์กรณีศึกษา ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้กลุ่มผู้ต้องขังประจำฝ่ายฝึกวิชาชีพ จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน รวม 20 คน มีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มที่ 1	กองงานช่างไม้	จำนวน 5 คน
กลุ่มที่ 2	กองงานโลหะ	จำนวน 5 คน
กลุ่มที่ 3	กองงานจักสาน	จำนวน 5 คน
กลุ่มที่ 4	กองงานกองอวน	จำนวน 5 คน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายในเรือนจำกลางปัตตานี มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ต้องขังต่อการดำเนินงานด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี

2. เพื่อศึกษาความต้องการด้านการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางปัตตานี

3. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติงานราชทัณฑ์ ผู้ปฏิบัติไม่เพียงแต่ปฏิบัติงานในด้านการควบคุมไม่ให้ผู้กระทำผิดเหล่านี้ออกไปทำร้าย หรือสร้างความหวาดกลัวให้แก่คนในสังคมเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการแก้ไขพัฒนา บำบัด และฟื้นฟูในระหว่างการต้องโทษ เป็นสิ่งที่ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับการแก้ไข เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจก่อนคืนสู่สังคม

การฝึกวิชาชีพเป็นการกล่อมเกล่าและพัฒนา เพื่อให้ผู้ต้องขังกลับออกไปเป็นบุคคลที่สามารถใช้ชีวิตได้ด้วยตนเอง และไม่สร้างภาระแก่สังคม เป็นการป้องกันการกลับมากระทำผิดซ้ำ การฝึกวิชาชีพในเรือนจำเป็นการพัฒนาชีวิตของผู้ต้องขัง โดยการสอนให้ผู้ต้องขังทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพตนเองได้ และยังมีวิชาติดตัวเมื่อพ้นโทษออกไป โดยกรมราชทัณฑ์มีภารกิจในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ให้มีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ความสามารถก่อนออกไปใช้ชีวิตในสังคมภายนอก

ข้อเสนอแนะในการศึกษา

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

- 1) ควรเพิ่มหลักสูตร/สาขาวิชาชีพให้มีตัวเลือกมากขึ้น
- 2) ควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารการฝึกอบรมวิชาชีพให้ผู้ต้องขังได้รับทราบ
- 3) ควรเปิดฝึกอบรมวิชาชีพที่เป็นความต้องการของผู้ต้องขัง
- 4) ควรเปิดอบรมวิชาชีพให้มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน

- 5) ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่/วิทยากร ให้มากขึ้น
- 6) ควรมีการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง
- 7) เจ้าหน้าที่เรือนจำกลางปัตตานีควรเอาใจใส่ต่อการฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังมากขึ้น
- 8) เจ้าหน้าที่/วิทยากร ควรรักษาเวลาในการจัดการฝึกอบรมให้มากกว่านี้
- 9) ควรจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ให้เพียงพอ เหมาะสม
- 10) ควรขยายอาคารฝึกอบรมให้มีความเหมาะสม มีอากาศถ่ายเทสะดวก
- 11) ควรมีการแนะนำทักษะความรู้ในการใช้เครื่องมือเพิ่มเติมแก่ผู้ต้องขัง
- 12) ควรกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมให้มีความเหมาะสม ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

- 1) เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้มุ่งทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ต้องขังชาย ในสังกัดฝ่ายฝึกวิชาชีพเป็นหลัก การได้รับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จึงอาจไม่ครอบคลุมทุกมิติ และเนื่องจากระยะเวลาอันจำกัดในการศึกษาวิจัย จึงทำให้ผลการศึกษาวิจัยอาจไม่สมบูรณ์เพียงพอ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษากลุ่มผู้ต้องขังทั้งเรือนจำ เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
- 2) ควรมีการศึกษาความคิดเห็นหรือทัศนคติของเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางปัตตานีที่เกี่ยวข้องกับการจัดฝึกอบรมวิชาชีพด้วย เพื่อจักได้ทราบข้อมูลทั้งสองด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น
- 3) ควรมีการศึกษาความคิดเห็นหรือทัศนคติของวิทยากรจากภายนอก ที่มีหน้าที่เข้าไปฝึกอบรมวิชาชีพให้ผู้ต้องขังภายในเรือนจำ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกละเอียด ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ ปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมในสาระสำคัญต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดการจัดการหลักสูตรโครงการฝึกอบรมวิชาชีพระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันส่งผลดีต่อตัวผู้ต้องขังเองและองค์กรราชทัณฑ์
- 4) ควรมีการสอบถามความต้องการและความคิดเห็นของญาติผู้ต้องขังเกี่ยวกับข้อมูลและปัจจัยภายนอก ที่มีผลต่อการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพของหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้ต้องขังกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวด้วย

บรรณานุกรม

- กิตติบดี ไยพูล. (2544). ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้พันโทชในการเข้าทำงาน.วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ.
- จำนง อินคา. (2545). การจัดกิจกรรมการฝึกวิชาชีพในเรือนจำและทัณฑสถาน เขต 5.วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์, คณะครุศาสตร์, สาขาบริหาร การศึกษา.
- ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี. (2530). ทฤษฎีอาชญาวิทยาร่วมสมัยกับการวิจัยทางด้านอาชญาวิทยา ในปัจจุบัน. นนทบุรี : หินหยางการพิมพ์.
- ไพฑูรย์ วิเศษศิริ. (2545). ปัญหาและความต้องการของผู้ต้องขังในเรือนจำความมั่นคงสูงสุด. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.